

Giuseppe Verdi a trubadúr il trovatore

Opera két részben/Operă în două părți
Szöveg/Libret: Salvatore Cammarano

Vezényel / Dirijor: Kulcsár Szabolcs, Horváth József

Szereplők / În distribuție:

Balla Sándor / Fülöp Márton (**Luna**), Carmen Gurban / Balázs Barbara / Barabás Zsuzsa /
Egyed Apollónia (**Leonora**), Veress Orsolya / Molnár Mária (**Azucena**), Hector Lopez-Mendoza (**Manrico**),
Szilágyi János / Sándor Árpád (**Ferrando**), Mányoki Mária / Popovici Zsófia (**Ines**),
Rétyi Zsombor (**Ruiz**), Mányoki László / Gergely Elek (**Őreg cigány**), Rigmányi István (**Hírnök**)

Díszlettervező / Scenografie: Venczel Attila

Jelmeztervező / Costume: Ledenják Andrea

Mozgásművész / Mișcare scenică: Jakab Melinda

Karigazgató / Maestru de cor: Kulcsár Szabolcs

Hangversenymester / Concert maestru: Barabás Sándor, Ferenczi Endre

Korrepetitorok / Corepetitori: Incze G. Katalin, Nagy Ibolya, Nagy Gergő

Súgó / Sufleur: Tatár Gizella, Szabó Júlia

Ügyelő / Regia tehnică: Gálffy Erzsébet

A rendező munkatársa / Asistent regie: Venczel Péter

Rendező / Regia: Szabó Jenő

www.hungarianopera.ro

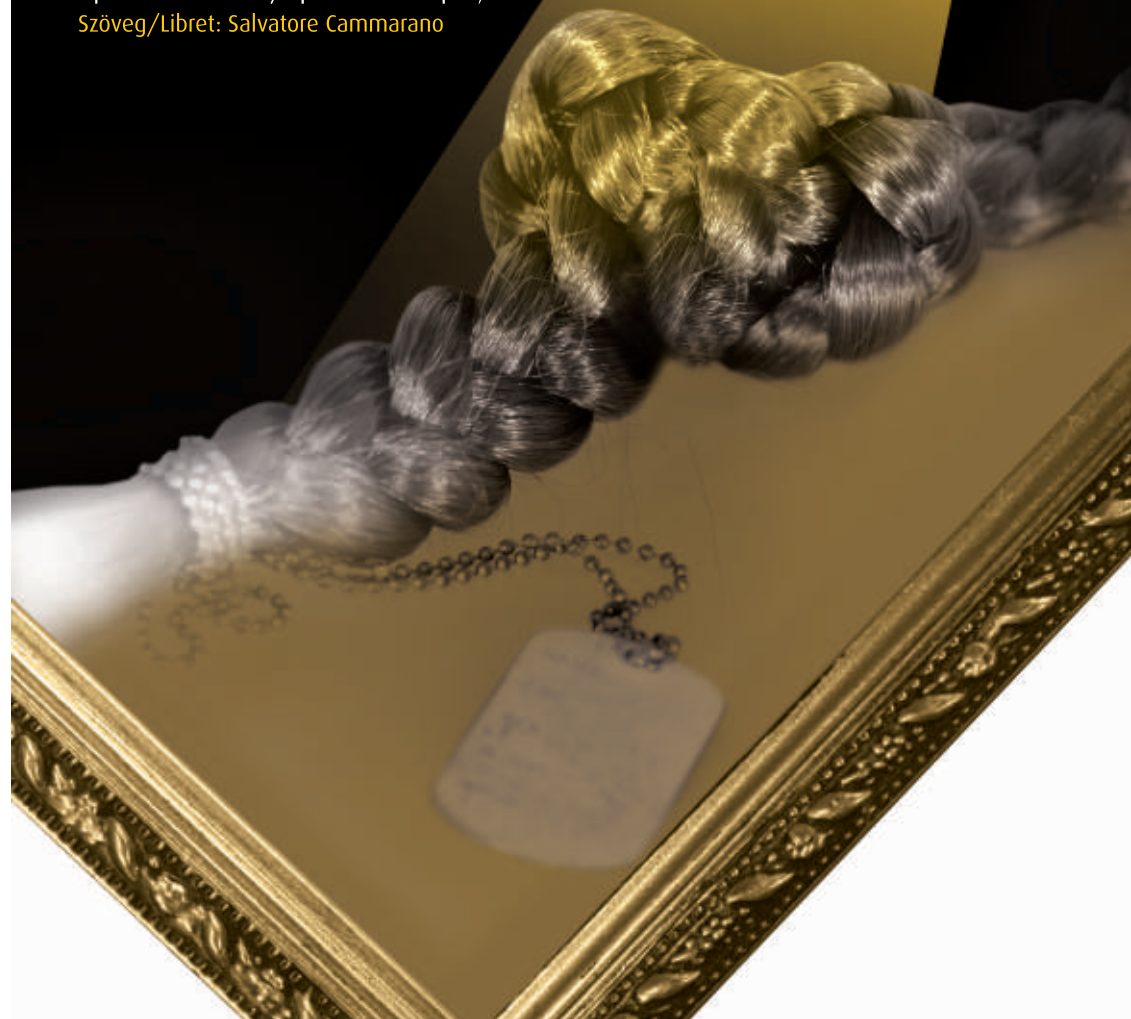
facebook.com/KolozsvariMagyarOpera

Giuseppe Verdi a trubadúr il trovatore

Opera két részben/Operă în două părți
Szöveg/Libret: Salvatore Cammarano

JEGYZŐKÖNYV

Hely: itt
Idő: most

Azucena: született ismeretlen helyen és időben, életművész családban, apja ismeretlen, anyja „kétes erkölcsű”, gyermekét megölte, másét felnevelte, üzött vadként többrendbeli keresztjét tovább cipeli.

Leonóra: reménytelenül szép lélek, ki helyét társadalmi rendszerünkben nem találva szerelembe menekül, majd életét – nemes cél érdekében – eldobja magától.

Ines: képmutató, irigy és hazug, karrierista, sötét lélek, aki – bár jelen történetünkben visszakozni kényszerül – társadalmunkban fényes jövő előtt állhat.

Manrico: alias Trubadúr, Azucena nevelt gyermeke, szabad gondolkodású, egészségesen érző, kissé heves természetű, akár normális életet is élhet(ne).

Luna: testvérgyilkos, társadalmunk megbecsült és köztiszteltben álló polgára, ki győzelmével veszti el élete értelmét.

Ferrando: hithű, joviális katonatiszt, túláradó becsületből visszafordíthatatlan kárt okozva magában.

Fent nevezett, bizonyos Verdi által manipulált lelkek, minekutána az általunk, magunknak okozott felbecsülhetetlen emberi, lelki és kulturális kárt, több órán át, hasztalan próbálták helyrehozni, visszatértek a halhatatlanságba.

Kelt: ma, 2014 márciusában

SZABÓ JENŐ
rendező/regizor

Kolozsváron született 1969-ben. A Babeş–Bolyai Tudományegyetem színművészeti szakán államvizsgázott, majd a Gheorghe Dima Zeneakadémián, zenés színház (opera) rendezői szakon folytatta tanulmányait, ugyanitt vett részt mesterképzésben is. A gyergyószentmiklósi Figura Stúdiószínháznál, a Kolozsvári Állami Magyar Színháznál, a Nagyváradi Állami Színház „Csiki Gergely” tagozatán, a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színháznál is dolgozott. Olyan neves rendezők asszisztense volt, mint Vlad Mugur, Tompa Gábor, Dragoş Galgoţiu és Csizmadia Tibor. Rendezőként a Gheorghe Dima Zeneakadémián a Selmezi–Horváth–Béres: *Svejk* és a Bartók: *A kékszakállú herceg vára* című vizsgálóadásokban, valamint a Kolozsvári Magyar Operában, Schubert–Berté: *Három a kislány* című daljátékában dolgozott.

S-a născut la Cluj-Napoca în 1969. A studiat la Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca, secția teatru, și-a continuat formarea profesională la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, la secția de regie teatru muzical, tot aici a urmat și studiile de masterat. A făcut parte din compania Teatrului „Figura Studio” din Gheorgheni, Teatrului Maghiar de Stat Cluj-Napoca, Teatrului de Stat Oradea, secția „Csiki Gergely” și Teatrului „Tomcsa Sándor” din Odorheiu-Secuiesc. A fost asistentul unor regizori renumiți precum Vlad Mugur, Gábor Tompa, Dragoş Galgoţiu și Tibor Csizmadia. Ca regizor, a montat spectacolele *Svejk*, de Selmezi–Horváth–Béres și *Castelul lui Barbă Albaştră*, de Bartók, la Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, precum și *Casa cu trei fete*, de Schubert–Berté, la Opera Maghiară din Cluj.

Giuseppe Verdi a trubadúr il trovatore

Szabó Jenő
rendező

„Régi vágyam válik valóra a Verdi-operák vezénylése által. Ahogy a 2013-as év mindenki számára Verdi-év volt, úgy tűnik, számomra pont 2014 az, hiszen két hónap leforgása alatt ez a harmadik Verdi cím, amin karmesterként dolgozom. Első és egyben meghatározó operás élményem pont A *trubadúr*hoz kötődik, iskolás koromban láttam a Kolozsvári Magyar Operában, B. Vass Évával Azucena szerepében, nagyon nagy hatással volt rám. 2007-ben a budapesti Művészetek Palotája meghívására ugyancsak A *trubadúrral* turnézott intézményünk zene- és énekkara, nemzetközi szólistákkal, Medveczky Ádám karmester vezényletével. Olyan mértékű zenei élménye ritkán van az embernek, ahogyan ez az opera megszólalt a mester varázslatával, azóta vágyom levezenylni.”

Kulcsár Szabolcs

KULCSÁR SZABOLCS

karmester, karigazgató/dirijor

Kolozsváron született 1977-ben, tanulmányait városunk zenelíceumában és zeneakadémiáján (karmester és zenepedagógia szakon) végezte. A mesterképzés befejezése után a Kolozsvári Magyar Opera karigazgatója és karmestere lett. 2002 óta opera- és operettelőadások, musicalek, balettek és hangversenyek karmestere. Gyakran vezényelt magyarországi turnékon is, 2005-től a Nagyváradi Filharmónikusok meghívott karmestere. Mesterkurzusokat hallgatott Octav Calleya (Spanyolország) és Emily Watson Brown (USA) karmestereknél. 2005-ben a Communitas Alapítvány társalkotói ösztöndíjasa, 2009-ben önálló alkotói ösztöndíjban részesült. 2007-ben a Budapesti Operettszínház által szervezett Kálmán Imre Nemzetközi Karmesterverseny III. díját nyerte el, 2011-ben pedig Kolozsvár városának Lya Hubic tróféáját.

S-a născut în 1977, la Cluj-Napoca. A fost elevul Școlii și al Liceului de Muzică, și al Academiei de Muzică din Cluj-Napoca (aici: studii de dirijat și pedagogie muzicală). Din anul 2002, după terminarea masteratului, este maestru de cor la Opera Maghiară din Cluj-Napoca și dirijorul a numeroase concerte, spectacole de operă și operetă, balet sau musical. A dirijat de mai multe ori în Ungaria, iar din 2005 este dirijorul invitat al Filarmonicii din Oradea. A participat la cursuri de măiestrie (Octav Calleya – Spania, Emily Watson Brown – SUA), și a fost beneficiarul unor burse ale Fundației Communitas (2005, 2009). În 2007 a cucerit premiul al III-lea la Concursul Internațional de Dirijat „Imre Kálmán”, iar în 2011, Trofeul Lya Hubic.

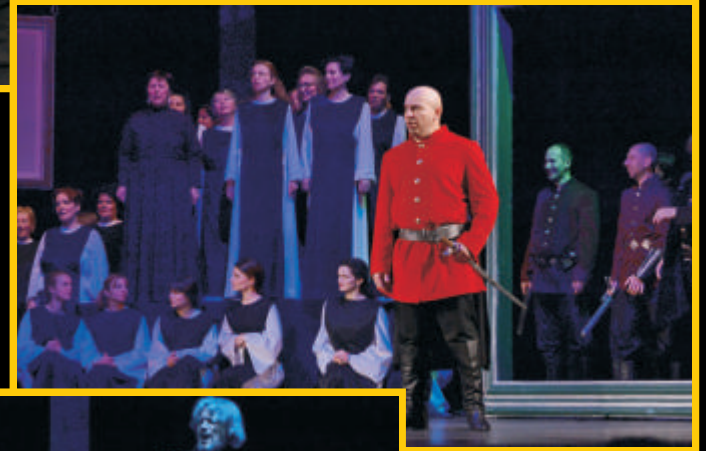
HORVÁTH JÓZSEF

karmester/dirijor

1975-ben született. 1999-ben karvezetés, majd 2001-ben karmester diplomát szerzett a kolozsvári Zeneakadémián, ahol Petre Sbârcea, Florentin Mihăiescu, Cornel Groza és Gheorghe Victor Dumănescu voltak tanárai. Ezután Christfried Brödel, Fürst János, George Pehlivanian, Ghennady Rozdestvensky és Kurt Masur mesterkurzusain vett részt. 1999 óta a Kolozsvári Magyar Opera, majd 2006-tól a kolozsvári Román Nemzeti Operának is karmestere. Operarepertoárja több mint 40 címet tartalmaz. Vendégkarmesterként vezényelte az ország legfontosabb zenekarait, továbbá a Román Rádió Kamarazenekarát és Szimfonikus Zenekarát, a bukaresti Nemzeti Operát, a Iași-i Nemzeti Operát, a temesvári Nemzeti Operát, a Magyar Rádió Énekkarát Budapesten és a Spanyol Rádió Szimfonikus Zenekarát Madridban. Kezdeményezője és művészeti igazgatója volt 2011-ben a Kolozsvári Magyar Operában megrendezett Liszt 200 fesztiválnak.

S-a născut în 1975. În anul 1999 a absolvit secția dirijat cor, iar în 2001 secția dirijat orchestră al Academiei de Muzică din Cluj, unde a fost îndrumat de Petre Sbârcea, Florentin Mihăiescu, Cornel Groza și Gheorghe Victor Dumănescu. A participat la masterclass-uri cu Christfried Brödel, János Fürst, George Pehlivanian, Ghennady Rojdestvensky și Kurt Masur. Din 1999 este dirijor al Operei Maghiare, iar din 2006 totodată și al Operei Naționale Române din Cluj, acumulând peste 40 de titluri în repertoriul său. Ca dirijor invitat a condus majoritatea orchestrelor din țară, precum și Orchestra Națională Radio, Orchestra de Cameră Radio, Opera Națională București, Opera Națională Iași, Opera Națională Timișoara, Corul Radio din Budapesta și Orchestra Simfonică RTVE din Madrid. A fost inițiatorul și directorul artistic al festivalului Liszt 200, organizat la Opera Maghiară din Cluj în 2011.

Giuseppe
Verdi
a trubadúr
il trovatore

Giuseppe Verdi a trubadúr il trovatore

VENCZEL ATTILA

díszlettervező/scenograf

A Kolozsvári Művészeti és Design Egyetemen, iparművészet szakon államvizsgázott, majd ugyanitt folytatta magiszteri tanulmányait is. Jelenleg restaurátori posztgraduális képzésben vesz részt. A kilencvenes évektől a Kolozsvári Állami Magyar Színház és a Kolozsvári Magyar Opera számára is készített maszkokat, bábokat. 2008 óta a Kolozsvári Magyar Opera díszlettervezője, képzőművésze, többek között a Bál a Savoyban, a Brankovics György, az Attila, az Ali baba és/vagy negyven rabló, a Bajazzók, a Mario és a varázsló, valamint a Tavasi áldozat című előadások díszlettervezője. 2013-ban Székely László díszlettervező asszisztenseként dolgozott a Iași-i Román Nemzeti Opera Aida című előadásában, amelyet a Legjobb díszlet díjával tüntették ki az ország operaházainak galáján.

A studiat la Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca, specializarea Arte Decorative, tot aici a urmat și studiile de masterat. În prezent participă la curs de perfecționare post-universitară, în restaurare. Începând cu anii '90, a creat măști și păpuși pentru Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca și Opera Maghiară din Cluj-Napoca. Din 2008, este scenograful și artistul plastic al Operei Maghiare din Cluj Napoca, printre altele a fost scenograful spectacolelor: Bal în Savoy, Brankovics György, Attila, Ali baba și Vreo patruzeci de hoți, Paiate, Mario și vrăjitorul, Le sacre du printemps. În 2013, a fost asistentul scenografului László Székely în spectacolul Aida al Operei Naționale Române din Iași, care a câștigat premiul pentru cel mai bun decor la Gala Operelor Naționale.

LEDENJÁK ANDREA

jelmez és divattervező/creator de modă

„Budapesten ruha- és textiltervezés szakon végeztem, majd nyolc éven keresztül magánvállalkozóként egyedi ruhák tervezésével és kivitelezésével foglalkoztam. Minden kollekcióm egy történet vagy egy engem megihlető személyiség köré épült, táncosokkal, színészekkel, zenészekkel megrendezett performanszok voltak. Ezek a kollekciók, együttműködések színházi alkotókkal segítettek ráérezni, hogy a ruhák nem feltétlenül szépek kell legyenek, hanem sokkal inkább kifejezőek. Azért áll közel hozzám a színpad, mert nagyon szeretek helyzeteket, érzelmeket, hangulatokat öltöztetni. A színházzal való igazi találkozásom öt éve történt, amikor egy kaposvári jelmeztervezővel, Cselényi Nórával volt szerencsém együtt dolgozni, aki beavatott a jelmeztervezés rejtelmeibe. Legutóbb a Kolozsvári Magyar Opera előadása, a Kolozsvári Broadway jelmezeit terveztem meg.”

„Am urmat studii de creație de modă și textil design la Budapesta, și timp de opt ani am creat și executat articole de îmbrăcăminte unicate. Fiecare colecție de-a mea are în centru un personaj care m-a inspirat, este vorba despre performance-urii și dansatori, actori, muzicieni. Aceste colecții, colaborări cu creatorii ai teatrului m-au învățat că nu este strict necesar ca hainele să fie frumoase, ci în primul rând trebuie să fie expresive. Mă simt acasă în lumea teatrului fiindcă îmi place să „îmbrac” situații, emoții, atmosfere. Adevărata întâlnire cu teatrul a avut loc cu cinci ani în urmă, când am lucrat cu o creatoare de costume din Kaposvár: Nóra Cselényi, cine m-a inițiat în arta creației de costume. Cea mai recentă creație de-a mea sunt costumele spectacolului Broadway în Cluj, la Opera Maghiară din Cluj-Napoca.”

RÖVIDEN A CSELEKMÉNYRŐL

A trubadúr cselekményének kulcsa Ferrando gróf első felvonásbeli áriájában rejlik:

Két fiút szült egykor a hitvestársa az öreg Luna grófnak.
A kisebbiket, ki még csak csecsemő volt, húséges dajka óvta.
Egy éjjel elszunnyadt és kora reggel felébred, odanéz,
Jaj, mit lát, ki áll ott a bölcső mellett?
Förtelmes vén banya, cigány a vére!
Szikrát szórt két szeme, vad tűzben égve!
Nézte a bölcst az undok pára,
szörnyen elrémült, meglátván ezt a dajka,
sikolt, jaj, ordít, hogy kint mindenki hallja,
s egy perc nem múlt tán még
s már rohantak a szolgálk!
Szitkokat szórtak, ütötték-verték, elűzték
az undok boszorkányt, ki a házba mert jönni.
Esküdt, hogy csak fel akarta tární
a fiú horoszkópját.
Hazugság! Este lázas lett a gyermek

alig volt benne élet!
A teste csupa tűz, minden tagja reszket,
Csak sírt, csak sírt, átsírta az éjet!
A nő megbabonázta!
Rút boszorkánynak csúf lett a vége:
elfogtuk s máglyán hamvadt el élve.
Ám maradt néki egy átkos lánya,
az bosszút forralt, árnyékként járva,
addig nem nyugszik, míg véghez nem vitte tervét,
eltűnt a gyermek és többé sehol se lették.
Ám ott, hol egykor a máglya fellobbant,
épp ott, ahol az ördögös szipirtyó élete kilobbant,
ott leltük aztán, ó, jaj! egy gyermek testét
Elégve félig, a pernye közt,
az elhamvadt kis csontokon még szállt a füst!

Az idős cigányasszony bosszúálló lánya, Azucena zavart pillanatában Ferrando gróf gyermeke helyett saját csecsemőjét veti a tűzbe, az életben maradt fiút, Manricót pedig sajátjaként neveli fel. A felnőtt Manrico beleszeret Leonora grófnőbe, akinek kegyeért Luna gróffal, Ferrando másik fiával verseng. A grófnő Manrico érzelmeit viszonozza, és inkább öngyilkos lesz, mintsem kényszerből férjhez menjen Luna gróffhoz. A két férfi a csataterén is ellenséges seregek élén küzd, és egyikük sem sejti, hogy testvérével harcol életre-halálra. Azucena bosszúja pedig akkor teljesül be, amikor elárulja a grófnak, hogy Manrico személyében tulajdon öccsét gyilkolta meg.

Premiera mondială a operei Trubadurul a avut loc la 19 ianuarie, 1853, pe scena Teatro Apollo din Roma, opera înregistrând încă din prima seară, un succes fulminant.

Deși în centru atenției se află triumful lui Manrico – Leonora – De Luna, eroina principală rămâne... Azucena. Ea este cheia tuturor faptelor și întâmplărilor, deținătoarea adevărului suprem, la care ajungem grație unei muzici deosebite, unor arii ('Di due figli vivea padre beato', 'Il balen del suo sorriso', 'D' amor sull' ali rosee...'), duete ('Mal reggendo', 'Ai nostri monti ritorneremo...'), terțete ('Di geloso amor sprezzato', 'Prima che d' altri vivere'), coruri, toate memorabile.

Autorul dramei care stă la baza operei lui Verdi, Antonio García Gutierrez (1813 – 1884) este considerat lider al mișcării romantice din Spania, cu rol important între dramatiștii iberici ai secolului al XIX-lea. Abandonează studiile medicale din cauze obiective, se dedică literaturii, lucrând în cadrul redacției Revista Espanola. Editorul Juan Grimaldi îi acceptă piesa El Trovador (1835), actorii Teatrului de la Cruz refuzând prezentarea acesteia! Un an mai târziu însă, în 1836, Gutierrez va avea succes, piesa văzând luminile rampei pe scena Teatro del Principe de la Madrid, 1 martie.

Un alt capitol important al activității sale îl reprezintă diplomația, calitate în care a reprezentat Spania în țări precum Anglia, Franța, Elveția, Cuba și Mexic. Revin la activitatea literară, Antonio García Gutierrez lăsând posterității peste 60 de opere, de valori inegale e adevărat. Îl reprezintă în timp El Trovador (1835), Simon Bocanegra (1843), Războiul catalan (1864), primele două devenind surse de inspirație pentru libretști, dar și pentru Verdi.

Salvatore Cammarano (1801 – 1852) a fost unul dintre libretști importanți ai secolului XIX, autor a nu mai puțin de 48 de librete pentru operă! Un număr semnificativ din punct de vedere cantitativ, nu toate rezistând timpului.

A scris pentru compozitorii Saverio Mercadante, Giovanni Pacini, Achille Peri, Vincenzo Battista, Federico Ricci, Egipto Vignozzi, Giuseppe Staffa, Gaetano Donizetti, Verdi. Rezistă timpului, cu brio, 'Lucia di Lammermoor', 'Luca Miller', 'Il trovatore'. Dintre titlurile mai sus amintite sunt rar, rar de tot puse în scenă 'Roberto Devereux', 'Alzira', 'La battaglia di Legnano'.